

2. E-agriculture in action: drones for agriculture. Opportunities and challenges (2018). Edited by Gerard Sylvester. FAO and ITU, Bangkok [in English].
3. Cilurik, R. A. (2019). Pravove rehuliuвання vykorystannia zemelnykh dilianok dlia orhanichnogo zemlerobstva. *Candidate's thesis*. Kharkiv. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Cilurik/d_Cilurik.pdf [in Ukrainian].
4. Strizhkova A. V. (2019). Trend tsyfrovizatsii innovatsiinoi infrastruktury. *Problemy formuvannia ta rozvytku innovatsiinoi infrastruktury: Materialy V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Lviv, 23–25 travnia 2019 r. – Problems of formation and development of innovation infrastructure: Proceedings of the V International scientific-practical conference, Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki* [in Ukrainian].
5. Yakushev V. P. i dr. (2002). Tochnoye zemledeliye: sostoyaniye issledovaniy i zadachi agrofiziki. *Agrofizicheskiye i ekologicheskiye problemy selskogo khozyaystva v 21 veke - Agrophysical and environmental problems of agriculture in the 21st century*. Sankt-Peterburg: AFI [in Russian].
6. Savytskyi E. E. (2017). Tochne zemlerobstvo yak rezultat informatyzatsii system upravlinnia v ahrobiznesi. *Ekonomika ta pidpriemstvo: zb. nauk. pr. - Economics and enterprise: a collection of scientific papers*. M-vo osvity i nauky Ukrainy, DVNZ “Kyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana”, 38 [in Ukrainian].

Токарева Катерина Олегівна

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України,
доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Харківського національного університету внутрішніх справ*

«ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9 %» ЯК ВИД ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Акцентовано увагу на особливостях надання фінансової підтримки суб'єктам господарювання. Розкрито правовий механізм надання «доступних кредитів 5-7-9 %» як виду фінансової підтримки суб'єктів підприємництва, на підставі аналізу цього механізму зроблено висновок про необхідність удосконалення правового регулювання Програми 5-7-9%.

Ключові слова: суб'єкти господарювання, державна підтримка, фінансова підтримка, кредит.

Tokarieva Kateryna

*PhD, Senior researcher of the Scientific and Research Institute of
Providing Legal Framework for the Innovative Development
of NALS of Ukraine,*

*Associate Professor of Law Enforcement and Police of
Kharkiv National University of Internal Affairs*

«AVAILABLE LOANS 5-7-9%» AS A TYPE OF FINANCIAL SUPPORT FOR ENTREPRENEURS

Emphasis is placed on the specifics of providing financial support to businesses. The legal mechanism for providing «affordable loans 5-7-9%» as a type of financial support for businesses is revealed, based on the analysis of this mechanism, a conclusion is made about the need to improve the legal regulation of the Program 5-7-9%.

Keywords: business entities, state support, financial support, credit.

У сучасних умовах кожна країна світу намагається зробити все для розвитку існуючого бізнесу й покращення умов для відкриття нового бізнесу, підвищення привабливості для іноземних інвесторів й залучення додаткових коштів в економіку держави. Як вбачається, для досягнення швидкого та ефективного результату необхідно комплексно підходити до вирішення відповідних питань. Йдеться про те, що слід враховувати низку чинників, що мають важливе значення для діяльності суб'єктів господарювання й впливають на вибір країни, в якій буде створено новий бізнес й вкладені інвестиції. На нашу думку, до кола таких важливих факторів доцільно віднести: відсутність надмірних бюрократичних бар'єрів для підприємців, стабільне законодавство, гнучка система оподаткування, фінансова підтримка (допомога) бізнесу.

Показово, що з моменту впровадження карантину, в Україні було прийнято велику кількість нормативно-правових актів, спрямованих на пом'якшення наслідків кризи. Зокрема, було прийнято низку законодавчих актів щодо внесення змін до податкового законодавства. Також нормотворець не оминув увагою й господарське законодавство

в частині внесення відповідних коригувань до правового механізму надання фінансової підтримки суб'єктам господарювання. Відповідно до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам мікропідприємництва та малого підприємництва від 24 січ. 2020 р. [7] однією з форм підтримки є надання кредитів суб'єктам господарювання. У Законі України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [6] надання кредитів на пільгових умовах, а також обслуговування кредитів за пільговими тарифами закріплено як одну з форм державної допомоги. На наш погляд, правовий механізм надання кредитів як виду державної підтримки та допомоги суб'єктам підприємницької діяльності буде суттєво відрізнятися.

На переконання Г.Л. Знаменського, надійним критерієм розмежування понять «державна допомога» і «державна підтримка», як і в багатьох інших випадках дії правових норм, є цілі держави в разі таких впливів на економічні процеси. Так, мета державної підтримки бізнесу полягає в розвитку тих напрямів економіки, які необхідні державі та суспільству, тобто посилення зацікавленості суб'єктів господарювання в ефективній діяльності, у пріоритетних галузях соціально-економічного розвитку. Державна допомога, навпаки, застосовується у виняткових випадках, коли підприємства опиняються в дуже складних економічних ситуаціях, і метою застосування є компенсація втрат унаслідок господарської діяльності [4, с. 31]. У зв'язку з наведеним постає цілком логічне запитання: чи має право суб'єкт господарювання отримати одночасно кредит як вид держпідтримки та різновид допомоги, або ж вид державної допомоги має відрізнятися від виду підтримки. Наразі чинне законодавство України не містить вказівок щодо цього. Як вбачається, у період кризи, зумовленої пандемією COVID – 19, держава має всіляко сприяти тому, аби підприємництво (особливо мікро- та мале підприємництво, бо саме воно є найбільш розповсюдженим в Україні) продовжувало функціонувати та адаптувалося під нові умови.

Ця програма кредитування бізнесу є державною, вона запроваджена за ініціативи Президента України та Прем'єр-Міністра України з метою спрощення доступу мікро та малого бізнесу до банківського кредитування. Отже, основним завданням програми є

посилення конкурентоспроможності українського мікро та малого бізнесу, створення нових робочих місць, повернення трудових мігрантів [3]. Бізнес отримав змогу оформити відстрочку зі сплати не лише тіла кредиту, але й відсотків на обслуговування позики. Така відстрочка може сягати 9 місяців і залежить від мети надання державної підтримки. З вищевикладеного ми бачимо, що наразі законодавець намагається зробити сприятливі умови для суб'єктів господарювання. У той же час проаналізована Програма для підприємців є доволі складною у практичному застосуванні. На переконання О. Матюшенка, серед недоліків та перепон у застосуванні Програми 5-7-9% для бізнес середовища можна виділити такі:

- програма стосується тільки мікробізнесу й невеликих клієнтів, які рішення приймають швидко, а звітність готують повільно;
- вимоги програми до позичальників істотно обмежують потенційний пул підприємців, яких могли б кредитувати банки;
- складність участі банків в питаннях управління кредитним ризиком та низька дохідність таких кредитів;
- широке коло підстав для відмови у наданні кредиту суб'єкту господарювання, серед яких: ділова репутація позичальника (60 % відмов), необґрунтованість бізнес-плану (11 %) і невідповідність мети кредитування (12 %);
- відсутність вчасного надання коштів з Фонду розвитку підприємництва банкам для забезпечення пільгових ставок. У разі, якщо фінансування з Фонду затримується, то різницю між пільговою та ринковою ставками фінансова установа забезпечує власними силами;
- слабкий рівень обізнаності підприємців про умови й особливості застосування Програми [1]. Дійсно, наведені чинники певною мірою ускладнюють отримання суб'єктами господарювання такої державної підтримки. Як вбачається, існує потреба у перегляді підходів до регламентації правового механізму надання доступних кредитів 5-7-9%.

Однак є й інше бачення розвитку вищевказаної ситуації. Так, у квітні 2020 р. до Верховної Ради України було подано проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 17 Бюджетного кодексу

України» № 3420 [5], яким передбачено запровадження механізму надання державних гарантій на портфельній основі замість Програми 5-7-9 %. Законопроект спрямовано на забезпечення доступу до кредитування суб'єктам господарювання, які зазнали значних фінансових втрат внаслідок запровадження заходів із запобігання розповсюдженню коронавірусної інфекції. Зокрема, запропоновано ч. 1 ст. 17 Бюджетного кодексу України після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту: «Державні гарантії на портфельній основі можуть надаватися для забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань пулу (портфеля) суб'єктів господарювання малого та/або середнього підприємництва — резидентів України перед кредитором. Умови відбору банків-кредиторів, порядок надання таких гарантій встановлюються Кабінетом Міністрів України з урахуванням того, що максимальний рівень державної гарантії на портфельній основі не може перевищувати 80 відсотків загальної суми боргових зобов'язань пулу (портфеля) суб'єктів господарювання — резидентів України перед кредитором.» [5] Також за текстом законопроекту вказується, що надання державної гарантії на портфельній основі здійснюється на підставі укладеного договору між Борговим агентством та кредитором пулу суб'єктів господарювання — резидентів України про часткове погашення портфельної заборгованості таких суб'єктів господарювання перед державою на умовах, встановлених таким договором, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. При цьому обов'язковою умовою надання державних гарантій на портфельній основі є надання суб'єктом господарювання майнового або іншого забезпечення виконання зобов'язань банку-кредитора, за пулом якого надаються такі гарантії [5].

З приводу викладеного зазначимо такі міркування. У ст. 4 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» закріплені форми такої допомоги, однією з яких є надання гарантій. Незважаючи на те, що у вказаній статті використовується термін «гарантії», з урахуванням того, що така допомога полягає у передачі ресурсів держави чи місцевих ресурсів окремим суб'єктам господарювання, а також у втратах доходів відповідних бюджетів, констатуємо, що в даному випадку йдеться про надання державних і місце-

вих гарантій, передбачених ст. 17 Бюджетного кодексу України [2, с. 60]. У постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам мікропідприємництва та малого підприємництва» [7] йдеться про надання Фондом розвитку підприємництва гарантій уповноваженим банкам на забезпечення виконання зобов'язань за кредитами, наданими суб'єктам підприємництва. На нашу думку, в цій ситуації закріплено різні правові явища (вони різняться за суб'єктним складом, умовами та процедурою надання тощо).

На підставі викладеного робимо висновок про необхідність удосконалення правового регулювання Програми 5-7-9%. Стосовно впровадження державних гарантій на портфельній основі як форми державної підтримки суб'єктів господарювання насамперед необхідно чітко з'ясувати, що саме передбачає така портфельна основа (пул), чим вона відрізняється від встановленої наразі процедури надання державних та місцевих гарантій, оскільки відповідно до ст. 17 Бюджетного кодексу України державні гарантії можуть надаватися виключно у межах і за напрямками, що визначені законом про Державний бюджет України, на підставі: (а) рішення Кабінету Міністрів України – для забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України; (б) міжнародних договорів України – для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. 5, 7, 9 перешкод для кредитування бізнесу. Що потрібно зробити, щоб урядові програми кредитування запрацювали. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/06/18/661911/>
2. Дмитрик О. О., Токарева К. О. Державні та місцеві гарантії як форми державної підтримки суб'єктів господарювання. *Право та інноваційне суспільство*. 2019. № 1 (12). С. 60 – 68.
3. Доступні кредити 5-7-9%. Державна програма. URL: <https://5-7-9.gov.ua/>
4. Правовые основы государственной поддержки бизнеса : монография / отв. ред. Г. Л. Знаменский; НАН Украины, Ин-т экономико-правовых исследований. Донецк : Юго-Восток, 2011. 170 с.

5. Про внесення змін до статті 17 Бюджетного кодексу України: проект Закону від 30 квіт. 2020 р. № 3420. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68726

6. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1555-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>

7. Про затвердження Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам мікропідприємництва та малого підприємництва: постанова Кабінету Міністрів України від 24 січ. 2020 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text>

REFERENCES

1. 5, 7, 9 pereshkod dlia kredytuvannia biznesu. Shcho potribno zrobyty, shchob uriadovi prohramy kredytuvannia zapratsiuvaly. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/06/18/661911/> [in Ukrainian].

2. Dmytryk, O. O., Tokarieva, K. O. (2019). Derzhavni ta mistsevi harantii yak formy derzhavnoi pidtrymky subiektiv hospodariuvannia. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo - Law and innovation society*, 1 (12), 60 – 68 [in Ukrainian].

3. Dostupni kredyty 5-7-9%. Derzhavna prohrama. URL: <https://5-7-9.gov.ua/> [in Ukrainian].

4. Pravovyie osnovy gosudarstvennoy podderzhki biznesa. G. L. Znamenskiy (Ed.). (2011). Donetsk : Yugo-Vostok [in Russian].

5. Pro vnesennia zmin do statti 17 Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy: proekt Zakonu vid 30 kvit. 2020 r. № 3420. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68726 [in Ukrainian].

6. Pro derzhavnu dopomohu subiektam hospodariuvannia: Zakon Ukrainy vid 1 lyp. 2014 r. № 1555-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text> [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia finansovoi derzhavnoi pidtrymky subiektam mikropidpriemnytstva ta maloho pidpriemnytstva: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 sich. 2020 r. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].